

A z a n y á k b ü n e .

— Regény. —

Irta Tóvölgyi Titusz.

I.

Alfrédnek kár volt megszületnie. Emberek, kiket az isten azért teremtett, hogy egyedül álljanak a világon, a teremtés kísérletei. Az alkotó próbát tesz, vajjon mire lehetne ily emberi lényekkel. Teremt szélsőségeket a becsületben, az erkölcsiségben és a szerelemben. A tapasztalás bizonyíthatta, hogy a világ ily emberekből állva, már régen elveszett volna, s így bőségben szaporítani őket nem jött kedve a természetnek. Egy pár magnak megakad imitt-amott.

Ezek közül való volt Alfréd is. E férfi szegény és gazdag volt egyszerre. Lényén kívül nem volt semmije, de lényében volt egy szív, melyben elért és benne volt egész világ. —

Az ily kincsre nem adnak az emberek semmit, azt mondják sokkal kevesebbet ér annál.

Igazuk van.

Ha Alfréd valakit szeretett, ez az egyén az egész világot kiszorította szívéből, és akkor nem volt semmije se kívülről, se belülről.

A tapasztalás bizonyította, hogy az ember értékben semmi. Eltűnik s nem hagy hátra maga után egyebet ürnél. Ha a szívből tűnik el, mert üresség nem létezhet az ég alatt, az ür megtelik fájdalommal.

Az Alfréd szíve e három közül rendesen egynek volt birtokában; vagy az egész világnak, vagy egy embernek, vagy a fájdalomnak.

Ily szívvel, ily természettel Alfréd nem lehetett egyéb, mint író. Realis dolgokkal az ily egyének ritkán lehet foglalkozni, holott az irodalom tág mezején mindig talál alapra, melyre építhessen.

Midőn Alfréd a világot szerette, tolla telve volt jó kedvvel; midőn egy személyt szeretett: telve szerelemmel; midőn csalódott: telve fájdalommal. S e korszakok ren-

desen következtek egymás után. Csalódott mindig. A ki lényének egész erejével, szívének egész hevével, lelkének egész képzeletével szeret, az csalódnai is fog mindig. Az ember sokkal kisebb tárgy, mintsem hogy e háromság kívánatának megfelelni tudna, egyik vagy másik kielégítetlenül marad és a csalódás kész. Ezekből ítélve az isten Alfrédet szeretni és csalódnai teremtette. E két tárgyban mintaképe volt a természetnek. Oly ember vagy nő, ki fel bírta volna őt fogni, igen kevés volt a világon; vagy ha volt, ki tudja melyik részén lehetett a földnek. Két egy színű napsugár ritkán jut egymás mellé, ha pedig nincsenek egymás mellett, mert egyenes irányban lövetnek ki, nem találkozhatnak. Alfréd a teremtésnek ily kisugárzása volt, hivatva az egyedüliségre.

Élt az akkori időben egy leány, a kit Johannának hívtak; egy hiú, piperét szerető teremtés. Lehetetlen, hogy lelke ne lett volna, mert ember nem teremtett lélek nélkül; oly anya oldala mellett élt azonban e leány, ki szirt gyanánt szolgált, s ha a lélek hullámszékében hozzá ütődött, összetört rajta. Johannát nem egyszer érte ily veszély. A lélek valahányszor felemelkedett, utjában találta e szirtet, megütődött benne, visszahullt testébe. A folytonos esés által végre elgyengült és elaludt. Az anya szerette ezt, mert vezette a testet kényekedve szerint.

Az anya szintén egy különös teremtés volt maga nemében. Egy bölcs azt tartotta: hogy a hány vegyész részletből állt az agyag, melyből az alkotó Ádámot gyúrta, annyi féle tulajdonság szivárgott át az emberi nembe. Hogy melyik vegytest képezé ez agyagban a pénzt, nem tudhatjuk, de annyi bizonyos, hogy a mama ebből a részletből származott. Annyira pénz volt, és annyira

nem ismert a pénzen kívül semmi más értéket, hogy mint Heliogobalusknak legnagyobb boldogsága lett volna: fürödni a pénzben.

Johanna szép volt, e szépséget becsülte az anya, mert pénzértéket vélt benne rejleni; elhitette a leánynyal, hogy a szépség minden, mert pénzt adnak érte. Az anya oktatásai bele nőttek Johannába, mint ifjú fa ágába a vaskarikák, melyek ráhuzatnak, s ha nincs a fának természeti erője, mely lepattantsa, nyomorékká tesz az.

A leány hiu lett szépségére, tehát testére; ez a biaság a páva hiúsága, a páva pedig állat; ez a hiúság láncz, mely az embert az állatvilághoz köti és tehetetlenné teszi a lelket.

Minden szem, mely a hiu nőre tekint, erősíti őt szépségének hiedelmében, pedig lehet, hogy épen az a szem rutságot fedezett fel rajta. Johannát kirívó piperéje miatt uton-utfélen bámulták, e bámultatás hizelgett a leánynak, s meggyőződésévé vált, a mit anyja fejébe vert, hogy a szépség minden.

A leány még gyermekkorában elvesztette atyját, s az anya felügyelete, tanácsai alatt növekedett. Természete mindazonáltal nem hasonlított az anyáéhoz. Vannak növények, melyek bármily földből kelnek is ki, megtartják tulajdonságaikat. A kik Johanna atyját ismerték, lelkes, derék embernek mondták. A leány csak neveltetése által ferdült el.

* * *

Alfréd épen a világba volt szerelmes, pár hónappal ez előtt ment át a fájdalom stadiumán, s így a természet rendjét elülről kezdte. Telve volt jó kedvvel és humorral, a jó kedv piros szemüvegén keresztül nézve rózsaszínűnek látta még a kéményseprőt is.

A sors úgy hozta magával, hogy Johannát megismerje. Hangversenyen voltak, és Alfréd Johanna anyja mellé jutott, egy tárgy mellé, melyet ha az ifjú közelebből ismer, hogy menekedhessék tőle, talán az egész világot kifordítja szivéből.

Alfréd csinos és urias kinézésű volt, a mama rátekintett és félreismerte. Egyszer és valahol Terébi gróffal találkozott, s most azt hitte, hogy a grófot újra megtalálta ez ifjában.

Mosolyogni kezdett.

Ha e mosolynak hangja lett volna, hasonlított volna a macska duruzsolásához, melyet az akkor hallat, midőn valakihez dörzsölődik és ismerkedni akar.

Hogy Leiningerné valakivel társalogni kezdjen, ahoz nem sok kellett, ő könnyen tul tette magát az illendőség korlátán, s mintha megbotlott volna benne, nehogy el essék, szavának kapcsaival megragadta a kitüzött tárgyat. E kapcsokat csakhamar érezte Alfréd, érezte a Leiningerné megszólítását, mert tudta, hogy ez asszonynak a nyelve mérges. Jó kedvű volt azonban s így ráadta magát, hogy Leiningernével társalogjon.

Johanna nagy szemeket vetett az ifjura, tudta azt, hogy a mama szegény legénynyel nem igen ered szóba, annál kevésbé társalgásba, s így kezdett előtte a különben is csinos fiatal ember érdekes lenni. A legelső tárgyak azonban, melyet szemléje alá vett, Alfréd kezei voltak. A nő szemei gyűrűket kerestek. Nem találtak. Aztán óralánczot kerestek. Azt se találtak. Ez elkedvetlenítette Johannát, s többé rá se nézett az ifjura.

Alfrédnek azonban feltűnt Johanna. Ily közletről még nem látta őt, nem látta a szép és lángban égő nagy kék szemeket, ahosszu, selyemszöke szempillákat, a szép vágású, élénk piros ajkak, a gyönyörű fogsort, a rejtett szendesség vonásaitól szép arcot, a néha bánatos tekintetet, mely azon meggyőződésre vezeté őt: hogy a lány még se lehet sziv és lélek nélküli üres test, hogy ez arc, e magas homlok, e kedves mosoly, mely néha az ajkak felet elvonul, valami, az emberek előtt ismeretlen kincset rejthetnek, melynek még nem volt alkalma napvilágra jöhetni s ragyoghatni.

Az ifju feltette magában, hogy társalogni fog a leánynyal, mi az anya előzékeny szivessége után nem volt valami nehéz dolog.

Megszólította Johannát.

— A mint látom nagysád, élvezettel hallgatja a zenét. Valóban, zene nélkül az élet szárazabb, mint a pusztai száraz kutágas, melyre a sas is csak busulni jár. Még a vad emberek is szeretik a zenét, s ha máskor nem is, midőn zenét hallanak, megmozdul bennök a lélek, a zene megtánczoltatja azt is.

Johanna a nélkül, hogy Alfrédre tekintett volna, felelé:

— Szeretem hallgatni a zenét, mert nem tudok egyebet tenni.

— És tetszik nagysádnak, nemde?

— Igen tetszik; nézem, hogy a zongorázó ujjain zongorázás közben mint csillognak a gyűrűk. Bizonyosan gyémánt gyűrűk. — S e szavak után lenéző tekintetet vetett Alfréd ujjaira.

Az ifju mosolyra vonta ajkait. „Azt hittem, hogy szemeidnek a lélek kölcsönzi fényét, s ime, most látom, hogy a gyűrű, mely a zongorázó ujjain csillog“, gondolá magában, s nem szólt többet a hölgyhöz.

Mire a hangversenynek vége lett, a mama felállt, megszorította Alfréd kezét, s felszólítá az ifjut, hogy látogassa meg őket.

II.

Az alkotó hat nap alatt teremtette a világot. A természetbuvárok később kikutatták, hogy a világ ez alatt a hat nap alatt csak nagyjából volt megteremtve, s hogy csak azután lett, a mi lett. Ez a hat napi teremtés csak vázlata volt a mindenségnek, a kidolgozásra később került rá a sor. Az isteni erő nem pihenhet soha. A világ megalkotása csak alap volt, melyre és melybe az alkotó művészet lerakhatta művét.

Ily mű az aggteleki barlang is. Egy véső nyoma az istenségnek. E véső sebet ütött a földön, s a seb még mindig forrja magát, mert egy ezred év csak egy pillanat a mindenség életében. Az emberek nézhetik és bámulhatják a világ sebének hegedését, mely seb azért nyitattott, hogy bennünket szenvedni tanítson.

A világ vére mint az ember vére megkövesül. Az aggteleki barlang, vérbarlang. A seb megakarja örökíteni magát, hogy az embereknek, kik enyhet lelnek a más fájdalmában, örök vigasztalásul szolgáljon. Ha van a szívnek beforrhatatlan sebe, ime van a világnak is, vigasztalódjatok. Akad-e ember ki e sebet irigyli a földtekétől. Az alkotás szerelme ütötte ezt rajta, vannak-e a kik irigylik a szerelem sebet. A világ folytonosan vérzik, fájdalma művészszé válik és művet alkot. Az emberben is legnagyobb művész, legnagyobb költő a fájdalom. Ime a világ és az emberi

szívnek rokonsága. A fájdalom a teremtő erő, magára hagyja a sebet és a seb művekbe forrja ki magát.

Az aggteleki barlang egy sebe a világnak.

A szekér alatt, mely Aggtelekre halad, tompán zug, hangzik a föld, mintha egy fekvő óriás mellét vernék. Az utast áhitat szállja meg, érzi, hogy alatta a természet lát-hatatlan erője működik.

A pharaok sirboltjai föld fölé rakott pyramisok voltak, kicsike ajtó nyílással, hogy annál meglepőbb legyen a roppant nagyság mely az épületben ezer folyosóival elterül. A pharaok talán utánozni akarták a természetet, mely roppant üregeibe szintén ily kicsike nyíláson át vezeti az embert.

Esti nyolcz óra lehetet. Az aggteleki barlang öt láb magas nyílása előtt, mely mint egy cyclops ökölnyoma van a sziklába ütve, piros lángu szöveteknek fénye mellett egy társaság jelent meg, vegyesen nőkből és férfiakból állva.

Sötét borus este terült a vidékre, az idő szeptember vége felé járt. A fáklyák fénye körvonalban világosítá meg a tért, s a személyek arcza tartózkodó rejtélyes kifejezést vőn, mintha egy ókori mysterium közelgő óráját várva gyültek volna össze.

A barlang nyílásán át, mint egy kisértet a világositott térre tekintett ki a sötét. A nők amint a nyílásra néztek, megrázkódtak, érezvén a föld hideg lehelletét.

Mesziről a legelésző nyajak melabus kolomphangja bugott, a ki e hang eredetét nem tudta, azt hihette hogy a barlang lelkei harangoznak.

Leiningerné sokat hallott már e barlangról beszélni, s mindannyiszor elhatározta hogy meglátogatja, hátha talál benne valami kincset? Magával vitte leányát is, lehet hogy a látogatók közt még valami Crösus is megakadt.

Furcsa játéka volt a sorsnak, mely épen e napon hozta Aggtelekre Alfrédet is. Ez véghetetlenül hízelgett a mamának, ki azt hitte hogy Terébi gróf, már említettük a Leiningerné tévedését, — kikutatva hogy Aggtelekre mennek, utánuk rándult.

A társaság még több idegenből állt kik részint nem érdeklik az olvasót, s kik közül néhányat később fogunk bemutatni.

Alfréd a mint megpillantá Leiningernét és leányát, kissé meglepetve nyult kalapjához, s restellte jelenlétét mert gyanítá, hogy a mama, s talán a leány is kiszámítottak fogják tekinteni megjelenését.

Mi tehát már a barlang előtt találjuk őket. A nők krinolin nélküli egyszerű öltözetben, erős szövetből, épen úgy mint a férfiak, mászásra készen.

Ha Johanna e kerestlen cziczoma nélküli öltözetben látta volna magát, kedve mindenesetre elment volna a piperétől. Így nézhettek ki a görögök istennői. Phidias megirigyelte volna őt a jelenkortól, s szegénységeért szemrehányást tett volna Jupiternek.

A tulságos pipere, a duzzadt ingvállak és ruhák eltakarták a hölgy alakjának természet-adta gyönyörűségét, s mint egy vásári bábu jelent meg a közönség előtt. Most, mintha egy varázsütésre hullt volna le róla minden túlság, mintha az ujkor Venusát leplezték volna le, bámulatra ragadta szemlélőit. A nők irigyek és kedvetlenek voltak, a férfiak ígézetten álltak mellette. Alfréd maga is elhatározta, hogy egy novellát ír e czim alatt: „Aggtelek tündére.“

Testhez tapadó kék ruha borította a hölgy természetét, mely egészen felhuzódott a nyakig; a ruha derékban egy barna szíjjal volt összecsatolva. Ez képezte az egész öltözetet. A széles kerek váll, a domboru mell, a hajlékony vékony derék, a gömbölyü csipők, a test minden tagja öszhangzatban egymással, oly szobormintát képeztek, mely ihletet lehelt volna a művészbe.

Ehez járult a hölgy öntudatlanul görögmodorban összeszedett haja, mely szabadon hagyta az egész arcot, árnyazatlanul a derült magas homlokot, gömbölyded szabályos alakját tüntetvén elő a főnek.

A mama nem vette észre, hogy leánya mennyivel szebb ez egyszerű pongyolában, mint nevetséges cziczomái közt. Leiningernének nem volt izlése, ő azt hitte, hogy minden, a mi érték, csak emelheti a nők szépségét, s így egy egész ruhatárat, s ékszerboltot szeretett volna leányára rakni.

A barlang látogatói közt volt egy öreg ur, ránczos arcczal, felfujt gyomorral és vékony lábszárakkal. Inasa két kapaszkodó kampós botot és egy háromlábu tábori szé-

ket czipelt utána, s az öreg urat méltóságos urnak czimezte.

A méltóságos czim hallatára Leiningerné coquettirozni kezdett az öreg ural. Az öreg ur visszavagdalt, de bágyadt fényű szemei nem voltak képesek a Leiningerné szemeinek élével folytonosan kiállni az attaqueot, s így csak néha néha repostiroztak.

Nemcsak Leiningerné, de az egész társaság észrevette, hogy az öreg ur szerelmes tekinteteket vet Johannára, szerelmes tekinteteket, melyeknek kifejezése azonban hasonlított az éhes betegek tekintetének kifejezéséhez, kik mohó vágygyal a párologó étket nézik, de gyomruk nem emészt.

A társaság mosolygott, Leiningerné azonban e tekinteteket előpénz gyanánt rakta zsebre. A máminak igen jó kedve volt. Gróf Terébi és ez a méltóságos ur öntudatlanul gyártották számára az örömet.

Két vezető a kezében tartott szövétneket magasan lobogtatva, a barlang nyílásához lépett. E pillanatban elaludt az egyik szövétnek s valami csiszegő, zizegő fekete-ség süstörögve hullt a földre, s kezdett a porban vergődni.

— Mi ez? — kiálták rémulve a hölgyek.

— Egy denevér, — mondá mosolyogva a vezető, — neki talált menni a fáklyának.

E közben susogó szárnylebbenéssel egyik fekete pont a másik után suhant ki, hol az egyik, hol a másik szövétnek lángját hajtván félre, s fekete vonalat vonva maga után a légben.

— Denevérek! — denevérek! — adatott e rémletes szó szájról szájra, — a barlangban denevérek vannak. Nem lehet oda bemenni! belénk csimpszekednek! A hajunkba! A kezünkbe! Az öltönyünkbe, juj! juj! Nem mennék be a viláért!

A nők összekapaszkodtak, és borzalmas tekintettel meredtek a barlang nyílására, míg a férfiak kaczagva kapkodtak a meglehetősen sűrűen repkedő szárnyetgek után.

— Ne féljenek nagysádtok, — szólott most előlépve Alfréd, — ime én levett kalappal bemegyek, a mennyire mehetek, bent leszek öt perczig, s meg fogják látni, hogy egyetlen belém csimpszekedett denevér nélkül jövök ki. — S mielőtt Alfréd e szándékában megakadályoztathatott volna, a barlang

nyílásán keresztül a sötétben eltűnt. Kalapját egy vezetőnek kezében hagyta.

— De már azt nem hagyom, hogy egy emberé legyen a dicsőség, — mondá egy szőke fiatal ember, s Alfréd után szökött.

— Ha te úgy, én is úgy, — mondá egy harmadik, és követé őt.

A harmadikat egy negyedik, a negyediket egy ötödik követte és így tovább. — A nők néhány pillanat múlva azt vették észre, hogy egyetlen férfi, az öreg méltóságos ur társaságában maradtak.

Most már a nőknek is kedvök kerekedett a bemenetelre. A férfiak odabent kacagtak, nevettek, a kacagás és nevetés úgy hangzott ki, mint a vezérürü kolompjának kongása.

A vezetőknek előre kellett menni, a hölgytársaság megrohanta a nyílást, egyszerre szeretett volna valamennyi behatolni, s a gyengéd vállak meglehetősen gyengédtelenséggel taszigálták össze egymást.

Johanna, ki a tolakodást méltóságán alólinak érezte, egyedül maradt kívül, anyjában sokkal több volt e tekintetben a gyerekség.

Alfréd egy tekintettel felfedezte, hogy Johanna hiányzik. A hatás, melyet e hölgy most reá gyakorolt, feledteté vele a gyűrűk történetét, s néhány másodperc alatt már a hátramaradt hölgy előtt állt.

— Nagysád elmaradt, megengedi, hogy bevezessem?

A hölgy elfogadta az ifjunak feléje nyújtott kezét, s az anya szemének örömszillogása közt lépett be a barlang nyílásán.

Az Alfréd szívében kibocsáttatásért kopogott a világ, Johanna kezdé elfoglalni benne a tért.

Az egész társaság az előcsarnokban volt. A fekete kormos falak, mint egy kiterjesztett fekete köpeny redői sötétlettek haloványan megvilágíttatva a szövétnekek fényétől. Némely szövétnek vérszínben égett, mintha a világ e sebének egy csepje hullt volna rá, hogy tüzijátékban mutassa be az embereknek fájalmát.

Az előcsarnokból egy folyosószerű nyílás vezetett egy másik csarnokba, melytől jobbra a csont-, balra a denevér-barlang nyílása feketélt.

Meseszerű rejtélyes története van e csontbarlangnak, melyet minden ember másként ád elő, s minden ajkon másként hangzik. A meséből kimeríthető tény az lehet: hogy e barlang valamikor temetkezési helyül szolgálhatott, vagy tatárpusztításkor gyült ide és fult meg a vidék népe. Csont már kevés van benne, a mi van az se csont többé, hanem kő. Fogynapról-napra, a látogatók emlékek hordják el, a fejet talán Londonba s a lábakat Pétervárra vitte valami angol és orosz látogató. Szegény csontok mily távol esnek egymástól.

A denevérbarlang a denevérektől vette nevét. Egymásba kapaszkodva a boltozattól le a földig, mint valami élő és zizegő fekete függöny ezer és ezer apró csillogó fekete szemekkel ékitve függenek itt az éjszaka e kísérteties teremtményei, czinczogva és visítva, emelkedve és behorpadva, mint valami szörnyeteg test, mely folytonos átalakulásnak, a dagály és apálynak van kitéve. A vezetők kerülnek az üreget, a szövétnekek fénye felébreszti, s szétrobbantja e félelmes denevér csoportozatot, mely mintha felhőszakadássá válnék, záporként ömlik szét s árasztja el a barlang előrésztét.

E csarnokból a nagy terembe vezet az út. A kalauzok előre mentek, a többi fáklyások eloszták magukat a csoportozat közt. Alfréd Johanna mellett lépdelt és világított a leánynak. Mint egy temetési csapat, mely a középkorban valamely üldözött vallás híveiből alakult, vonult előre a menet, s égő pikelyekkel ellátott kigyóként kanyarult be a nagy terem tágas ürébe.

E roppant földalatti tér, mintha az alvilág égboltozatát jelképezné, a láthatatlan messzeségbe bocsátja le sötét láthatárát, s itt a széjelebb hintett szövétnekek fénye úgy világított, mint megannyi pásztortűz, egy elrejtett világ csillagtalán éjszakájában.

— Ez a nagy terem — mondá egyik vezető — legtágasabb tér a barlangban, tánczolhatnak benne az urak és a kisas-zonyok, hogyha tetszik. Egy másik vezető, hogy a terem nagyságát megmutassa, egy szövétnekekkel előre ment, és belemélyedt a sötétségbe. A szövétnek pontról-pontra kisebb lőn, s midőn a vezető már néhány perczig haladt volna, oly cseppnek látszott, mint egy Szent-János bogár.

Nagy, roppant nagy! hangzott az egyik mint másik látogató ajkán, míg Alfréd némán, elragadtatva bámulá e feketeségben azon láthatlan világosságot, melyet az istenség az emberi lélekre hatva képez.

A méltóságos ur háromlábú székén ült és szuszogott, bágyadt szemeivel a szövetnek után nézett ő is, mélézva és elgondolkozva, mintha szerette volna kifürkészni: vajjon nem lakja-e e barlangot oly szellem, mely megtudja fejelni az embert?

E nagy terem földjén egy szekér-nyom vonul végig, két kerék vágással. Ki tudja hány száz év óta van már ott e nyom. Mindig járnak rajta, mindig koptatják, és nem fogy, nem enyészik el. Mintha a barlang szellemei ujítanak meg napról-napra; vagy talán a kísértetek közlekedő utja ez a föld alatt?

A vezetők megcsóválták szövetnekeiket, s a világosság hullámzata feltört a barlang boltozatáig, mely mintha a csillagok milliárdjaival lett volna behintve, ragyogott le a bámulók csoportjára.

Leiningerné sovár pillanatokat küldött föl a magasba, hogy lopják le azokat a fényességeket, hátha gyémántok! Fájdalom, e pillanatok nem birtak körmökkel, hogy megfoszthatták volna szemeitől a barlangot.

A társaság itt egy kissé megpihent, mintegy időt engedve Alfrédnek, hogy lelkében megalkothassa a Johanna gyönyörű alakjának mását, melyről képzelete aztán akár egy évig ábrándozhatott.

A vezetők tudtára adták a társaságnak, hogy a nagy teremből háromfelé vezet az út: egy a murányi várhoz, másik a paradicsomba, harmadik a sinai hegyre, — s kérdezték, hogy melyiket akarja választani a társaság?

— A paradicsomba! volt a jelszó. Persze a paradicsom vonzereje legerősebb az emberre nézve, pedig a paradicsom emléke se egyéb elégedetlenségnél.

A vezetők végig néztek az öreg méltóságos uron, de nem szóltak semmit. Van egy mese, melyben előfordúl, „hogy az ökröt a külslyukon huzzták keresztül.“ Talán a mese jutott eszébe a vezetőknek.

A paradicsomba jutni nem gyerekség. A Styx partja vezet odáig. A kik az aggteleki barlang egyes részeit elnevezték, azon folyónak, mely a paradicsom alatt ered,

Styx nevet adtak. Ez a halál vize. Az aggteleki barlang egy más világ, melyben az ember szellemmé változik. Aki nagyon érzi magán a testet, az mondjon le a vágyról, bejuthatni a paradicsomba. Olyan gyomorral, mint a méltóságos uré, még oda nem jutott be senki, a paradicsom tündérei félnek, hogy az ily emberek tarisznyára szednék őket.

A méltóságos ur felszedette a háromlábú széket, kezébe vette a kampós botot, rátekintett Johannára, mintha a hölgyet Évának, magát Ádámnak képzelné, s leghamarább ő volt készen az indulásra.

A vezetők még egyszer végig néztek rajta, de látva, hogy nagy a kedve, nem szóltak semmit.

A társaság elérte a Styx vizét, mely halk morajjal mintha zugná: *memento mori*, ömlött ki egy sziklanyíláson, s mintha szellemeket hordana hátán, átfolyva, susogva a nagytermen egy másik sziklanyílásba tünt el.

A vezetők megálltak az első nyílás előtt.

— Vigyázatra kérünk mindenkit, különösen a fáklyásokat. Ezen a nyíláson megyünk be, hajoljék le mindenki, a folyó partja oly keskeny, hogy csak egy személy haladhat rajta. E szavak után az első vezető belépett a nyíláson. Egy fiatal ember rögtön követte őt, a fiatal embert a másik, ezt a hölgyek legbátrabbika, ezt ismét egy másik hölgy, a hölgyet egy fiatal ember, s így egyenként szépen fogyni kezdett a társaság.

Leiningerné kész volt a bujkálásra, ilyenkor mindig azt hitte: hogy valami kincsre fog találni.

A nyíláson belül csak félig meggörbült állapotban lehetett haladni. Még csak néhányan voltak kívül, ezek közt Alfréd, Johanna, a méltóságos ur, inasa, meg egy pár nő és fiatal ember.

— Előre megy nagysád, vagy én menjek előre világítva a fáklyával? — kérde a hölgytől Alfréd.

— Menjen ön, majd én utána megyek, válaszolá Johanna.

Alfréd előre lépett.

Most a méltóságos ur, Isten tudja mi okból, talán féltékenységből, vagy mert szeretett a fáklya után második lenni, a hölgy elébe csuszott s a nélkül, hogy Alfréd ész-

revette volna, követte őt a nyiláson befelé. Johanna kényszerítve volt a méltóságos ur után haladni.

Jaj de a kiméletlen sors megbüntette az öreg urat; mindjárt a harmadik lépésnél kőbe verte a fejét. Ő méltóságának rettentő bajos volt a hajlás, gyomra mint egy fazék akadályozta őt ebben, egyenesen menni pedig lehetetlenség volt. A kő, melybe feje ütődött, volt az első figyelmeztető.

Az öreg ur szeretett volna hátra nézni, de nem lehetett, hátra menni annál kevésbé, nyomban követték őt a többiek.

Ő méltósága nagyot sohajtott, aztán hogy segítve legyen a bajon, s hogy fejét ne kényteleníttessék másodsor is a falba verni, négykéz-lábra bocsátkozott, s úgy czammogott előre, mint egy medve.

Az utána jövőknek ezt nem lehetett megállni nevetés nélkül. Az öreg urat ette a méreg, s még szélesebbre fujta magát haragjában. Alfrédet azon édes érzés vezette, hogy Johannának világít, nem is képzelvén azt, hogy egy közéjük tévedt bolygó a világosságnak mily fogyatkozását idézi elő. Az a szuszogás amit az öreg ur tett, egy kissé mégis soknak tetszett az ifju előtt, s le vont a hölgy égiességéből, mintha hallotta volna a gépek működését, melyek előtte egy szentnek vélt apotheosist emelnek a paradicsom felé.

Az ut felfelé vezetett, és kezdett meredek lenni. Az apotheosist emelő gépek szuszogása mindig erősebb lön. Alfréd azt hitte, hogy Johannának a paradicsomba repülni kell, s ime illuziójából lepuffanva az ellenkezőről kezdett meggyőződni. Eszébe jutottak a gyémánt gyűrűk, s elszomorította a gondolat, hogy a hölgy azért oly nehéz, mert lelke kőhöz van kötve.

Az első vezető már beért a paradicsomba, s mintha tölcseren kiáltott volna keresztül, lehetett hallani hangját:

— Kérem, meglehetősen távolban maradjanak el egymástól, nehogy a szorosban a fáklya-füst megrekedjen.

E szónak hallatára: „a szorosban“, kezdett ő méltóságának homlokáról csepegni a halálverejték, az ő fogalma szerint annál szorosabb hely, melyben most volt, nem létezhetett a világon.

Lehetett hallani a horzsolódást amint egyik egyén a másik után keresztül csuszott a szoroson, s egy-egy felkiáltást: Hála Istennek csakhogy itt vagyok.

A szikla-nyílás tölcser alakot kezdett ölteni magára. Alfréd haladt, az öreg ur minden kitelhető erejéből nyomult utána négykéz-láb. Kezein és térdein agyagból már oly papucsok voltak, mint egy-egy tonna, nem volt azonban egyéb tenni valója! czipelnie kellett.

A tölcser mindinkább szűkült, Alfréd haladt, s mintha valami ellentállhatlan erő vonná utána a méltóságos urat, nem maradt el a fiatal embertől. Már érzé, hogy nem megy, de csuszik, mintha egy kesztyübe bujt volna, testének minden részét érinték a sziklafalak, de azért csak tolta magát előre, minél jobban szűkült a hely, annál nagyobb erővel, már nem látott semmit, Alfréd egészen megtölté a nyilást, s a fáklyát, nehogy az utána jövőknek kellemetlenségeket okozzon, kioltotta.

Az öreg ur nem tudta hol van, csak vergődött, csak kapaszkodott, nagyokat taszított magán s még se birt egy hüvelyknél nagyobb haladást tenni előre. A szó szoros értelmében meg volt szorulva.

Egyszer csak azt vette észre, hogy se ki se be. Ebben a pillanatban megvilágosodott előtte. Alfréd kiért a tölcserből, s a paradicsomban állók fáklyája oda ragyogott.

Ő méltósága borzadva vette észre, hogy egy hosszú keskeny lyuknak a közepén van felakadva. Rémletes sohaj hagyá el ajkait, és nyöszörögve rebegé: Meghalok.

Alfrédnek amint kiért elsőteendője volt, hogy visszaforduljon, s hogy kezet nyujtson Johannának.

— Meghalok, — hangzott fülébe a halálos hörgés.

Az ifju ijedve ragadá ki egyik vezető kezéből a fáklyát, s amennyire lehetett benyújtá azt a nyiláson, aztán vigyázva, nehogy elzárja a levegőt csendesen befelé csuszott.

A fáklya fényénél nem vehetett ki egyebet, egy emberfőnél. A fő vörös és fehér volt, mint egy tők, melynek egyik oldala a nap felé van fordulva.

— Nagy ég! hiszen ez nem a Johanna kisasszony feje!

— Mi az? Mi az? — kérdék most a paradicsomban állók, kik, ugylátszik még bírták osztani a földiek kíváncsiságát.

— Mi az az Istenért? — kiáltá Leininger né; — leányom! hol van az én kedves, az én szép leányom?

Ezt Alfréd maga is nagyon szeretete volna tudni, s ha már beczővekelték a paradicsom ajtóját, szerinte százezerszer inkább kívül maradhatott volna az anya, mint leánya.

— Johanna kisasszony, — kiáltá Alfréd — s a hang átbujva valahogy ő méltóságán, a hölgy füléig hatott.

— Nem mehetünk, — csengett vissza mértföldeknek tetsző távolból a válasz, — az öreg ur bedugta előttünk a lyukat, és nem akar mozdulni.

— Meghalok, — hörgé a méltóságos ajak.

— De hát mi lelte önt? — kérdé Alfréd, míg a paradicsomban szokatlan földi zsibaj keletkezett.

— A méltóságos ur alkalmasint megrekedt, — mondá az egyik vezető, — tessék neki benyujtani ezt a botot, hogy fogja meg és huzzuk.

Alfréd benyujtá az öreg ur kampós botját.

— Tessék megfogni ezt a botot.

— Nem lehet, a kezem is meg van szorulva.

— Jézus Mária! — kiálták rémülve a nők.

— Leányom! az én szépleányom! — jajgatott Leininger né.

— Nagysád ne féltse leányát, — mondá egy fiatal ember, — ő jobb helyen van mint mi, visszatérhet; ha azonban az öreg urat nem sikerül kihuznunk, — ő is bereked, de mi is.

— Jézus Mária! Jézus Mária! — hangzott most egymásután annyiszor, a hány női torkot a paradicsom magában foglalt, — s kezdődött a jajveszékelés azon neme, mely végett a babiloni torony nem emeltetett fel az égig. A nők ösztöne hihetőleg azt sugta, hogy a paradicsomnál már ugy se lehet magasabbra jutni, s így kitört az ordítózások egész orkánja.

Alfréd megcsóválta fejét:

— Meg van! — dobá e felkiáltást a nők

közé. Azok, mint egy varázsütésre egyszerre elnémultak, s tudni akarták, mi van meg?

Alfréd most komolyan és határozottan szólt:

— Ha nagysádék nem fognak hallgatni, itt veszünk. Nem fogjuk megérteni egymást, és nem segíthetünk a bajon.

Ez hatott a nőkre, kendőikkel tömték be szájukat. A jajgatásról nem bírtak lemondani. Így mégis türhető volt az.

— Nem lehetne tolni az öreg urat? — kiáltá Alfréd, és várta a feleletet.

— Kézzelem nem lehet elérni, — csengett vissza a Johanna hangja.

— Nincs ott valami eszköz?

Az ifju e kérdését meghallotta a méltóságos ur inasa, s a kezében maradt kampós botot felnyujtá Johannának, hogy tolja vele az öreg urat. A leány sötétben nem látott s a bot hajlott vége helyett a hegyeset fordítá előre, s megérezve, hogy testet ért, amint gyenge erőjétől kitelhetet, elkezdte az öreg urat tolni.

Egy paradicsomot rázó ordítás reszketetést meg a levegőt, mely a másik pillanatban már támogatva a nők sikoltásától irtoztató zajt idézett elő, s mintha a barlang alvó szentjeit költötte volna fel, minden oldalról viszhangoztatott; a mélységbe beljebb-beljebb hatva, még perczek múlva is visszasikoltotta azt valami felzaklatott kísértet.

Johanna ijedve hagyta abba a tolást.

— Mi baj! — kiáltá Alfréd.

A méltóságos ur nem tudott felelni, csak jajgatott.

Az Alfréd hajszálai kezdtek az égfelé meredezni. Olyan lett a sirás és jajgatás, ugy ordított, bömbölt a barlang, mintha a pokol valamennyi üre megnyilt volna, hogy hallassa az ügyefogyottak hangversenyét.

Az ifju most összeszedte minden erejét, s tőle kitelhető hangon kiáltá:

— Johanna nagysád! Huzódjanak vissza mindannyian, aztán valami erős férfi jöjjön előre, kapaszkodjék a méltóságos ur lábaiba, és huzza őt vissza: — ha teheti.

Alfréd elhallgatott, s várta kiáltásának eredményét. Szóhoz, tudta hogy nem juthat, a jajgatásban egyik hölgy tul akart tenni a másikon, az ifjak közt pedig volt egy lurkó, ki botjával elkezdte a paradicsom cse-

pegő-kőből alakult üres orgonáját verni, az orgona sipjai vékonyabban és vastagabban vizshangozták az ütést, s lett a paradicsomban oly hangzavar, minőt az égiek még soha, de soha nem hallottak, most azonban képzelhették, mint szoktak a földön kesztyűbe dudálni.

Az Alfréd kiáltásának lett eredménye.

A méltóságos ur vörös-fehér feje eltűnt, s helyette nem sokára egy angyali szőke fő jelent meg, egy piczike kis kéz nyult előre, melyet az ifju önkénytelenül ragadott meg. Johanna néhány pillanat múlva a paradicsom siró lelkei közt találta magát. Átalános lett az öröm, s hogy ennek kifejezést adjon az orgonáló ifju, a legvastagabb orgonasípra egy nagyot ütött, mely ütés visszhangozva bömbölve zugta be a barlangot.

— Hát a méltóságos urral mi történt? — kérdék később, midőn együtt volt az egész társaság.

— Lent maradt, — felelé egy vezető, — inasával mosatja magát a Styx vizénél.

Mily furcsa, — gondolá Alfréd, — a Styxnél nemcsak a lélek, de a test is megtisztulhat.

Az öreg urnak minden kedve elment a további szemlélődéstől, a nagy teremig vergődött, ott leült a három lábu székre, a mennyre t. i. ülhetett, s várta, míg a társaság a járkálásba belefárad.

Mi azonban kisérni fogjuk őket, hogy egy szép, de hajszálmeresztő jelenetnek szemtanui lehessünk.

Fehér tornyaival, kormos bástyáival, egy vár áll az aggteleki barlang sötét ürében, el van nevezve: „Murányi várnak.“ Mintha valami halott vázat temettek volna ide, mely merev kifeszített karjait a boltozatok felé nyújtja, megkövült hősök szobraitól körülvéve halotti kerevetén.

Egy roppant beláthatlan magasságu boltív tartja fölötte sötét kárpitját; — sirboltja egy várnak. A föld sebéből egy vár is forrt ki; annyi vérből mennyit a föld megivott, forrhatott is. E várat látva azon képzelődés ragad meg bennünket: hogy a várak lelkekkel bírnak, hogy ez a vár valamelyik elporlott várnak a lelke lehet; s talán a murányi várnak? A Styx vizén kelt át és megtisztult. Mogorván és komoran élt, megtartotta ősi jellegét. Mesék jutnak eszünkbe, melyek

sárkányvárurakat festenek le. — Keressük, vajjon nem ül-e ott valamelyik bástyafokon a sárkány várur. A bástyafok pusztá, csupán egy kis emelkedést látunk rajta, s elcsendesülve hallhatjuk amint a csepegő kő ez emelkedésre hull. A természet most is épít. Egy század múlva talán egy torony fog emelkedni e helyen.

A társaságot a vár alatt találjuk. Mintha fáklya-fénynyel éjjeli támadók vennék körül e falakat, ugy mozognak ott a félig megvilágított rejtélyes alakok, s szintén hallani véljük, a mint a muezzim fent a toronyban éjféljelte jelentve kiált: Ill Alla! — A többi török alszik.

A támadók közt egy ifju tűnik ki legjobban; ez sugár alakjával egy sziklafokon áll, magasabban a többinél, szövétnekét fennen lobogtatja, mintha a vár titkos bejárását fedezve fel, bajtársainak mutatná azt. Nem messze az ifjuhoz egy hölgyet látunk. A képzelődés megváltozik. A hölgy látása elriasztja előlünk a halált, éjjeli séta uttá változtatja az ostromot. A vár urai s hölgyei tértek vissza, talán vadászatról. A kürt megharsan, a felvonó hid csörömpölve hullt le, s a társaság? a társaság ott áll most is és bámul. Felismerjük a valóságot. Az ifju Alfréd, a mellette álló hölgy Johanna. Az ifju el van ragadtatva a művész természet egy nagyszerű művének látása által, a hölgy a csillogó köveket nézi; szeretné, ha azok gyémántok, s hogy a gyémántok az övéi volnának.

A szem végre eltelik mindennel, s jólakva egykedvűleg tekinti aztán a tárgyakat. A gyomor tulajdonságával bir az is még a lélek is. Minden ami emberi — enni akar.

A társaság össze-vissza nézte a várat, megbámulta, megcsodálta, megdicsérte, — de végre eltelt a nézésével és távozni akart. A vártól nem messze egy fehér oroslán fekszik, nagy sörényes fejét első lábain pihenteti, s szemeivel, melyek ragyognak a fáklya-fénytől, a mellette elmenőkre mered. Ez is a természet remeke. Az ember megijed e méltóságos kötől.

Az oroslántól nem messze beláthatlan mélységü ür tátong, nem szélesebb egy ölnél, mint a seb egy repedése végig húzódik a barlang ezen részletén, s akik a murányi várat megakarják látni, azoknak át kell ha-

ladni e mélység felett. Mindössze is egy szál deszka képezi rajta a hidat.

A társaság tagjai jövetkor egymásután lépdeltek át a hid fölött, egy fiatal ember az egyik, a másik fiatal ember a másik végénél állt, s adták kézből kézbe a hölgyeket. A melyik hölgy bátrabb volt, könnyebben átsikamlott a néhány lépésnyi keskeny deszkahidon, a félénkebbek azonban remegtek, tiz lépést csinálva egyből, szorosán ragadták meg a feljükk nyújtott kezét. A deszka mozgott billegett alattuk.

Valóban hajszálmeresztő volt látni, amit egy ily gyengéd alak, a vigyázattól mozdulatlan szemekkel, minden lépésnél megrezzenve, néha lépést tévesztve és felsikoltva, a gondatlanul oda illesztett hidon a hegyes szikla-csucsoktól még veszélyesebbé vált mélység felett áthaladt.

C-akis az ifjak biztatása birta rá a hölgyeket, hogy életüket így kockára tegyék. A félénk női kebelt egy-egy pillanatra megbirja edzeni a bátor férfi szív.

Az átkelés tehát megtörtént, megkellett történni a visszajövetelnek is.

Jó gondolat volt a természettől, hogy az oroszlán a mélység fölé állítá őrnek, mintha megakarta volna örökíteni a Termopylae és Leonidás emlékét.

A visszavonulás megkezdődött. — Mint mindenütt, úgy itt is Alfréd volt az első. Egy lépéssel átszökte a hidat, aztán megállt. Helyét a hid másik végénél szintén elfoglalta egy fiatal ember, s várva a szerencsét segédkezett nyújtani, úgy álltak ott, mint kik egy-egy kézszorítással egy életet birnak lehelni a hölgyek ereibe.

Az átvonulás megkezdődött. Az oroszlán mozdulatlanul ült és nézte ragyogó fehér szemével amint egyik emberi alak a másik után átsikamlott, avagy áttipegett a deszkán. Ebben a nézésben a figyelmes vizsgáló valami öntudatot vett volna észre. Az oroszlán szemei ablakoknak látszottak, melyeken hiuzként vigyorgott keresztül a prédáját leső sors.

Amint Johanna a hidvégéhez lépett, rátekinített az oroszlánra. Ugy tetszett neki, mintha az oroszlán megmozdult volna, és a hölgy megrezsent.

A fáklyások a mélység két oldalán felosztva álltak, a barlang bizonyos távolságig

pirosos fényben derengett, aztán a sötétség benyult messze messze, mint egy óriás keze, mely kívül talán hajánál fogva tartja a világosságot.

Ha egy kő a mélységbe hullt, lent dübörögni kezdett, az egész barlang zugott.

Amint Johanna megrezsent, megtaszított egy követ, a kő épen a mélység szélén állt, s most, mint egy levágott fő gördült le abba. Talán valami szellemnek ütötte be mellét, zugás és hörgés emelkedett fel az ürből, s a sötétség bömbölni kezdett.

Johanna azt hitte, hogy az oroszlán bömböl; borzadva ugrott földre, nekiszaladt a deszkának, kezét elfeledé a mellette álló ifjunak adni, s elfogadni az Alfréd átnyújtott karját, ki amennyire lehetett a mélység fölé hajlott. Az első lépés a deszkát kimozdította helyéről, egy „Jézus Mária!” felkiáltás hangzott a nézők ajkán, s Johanna a másik pillanatban a mélységbe zuhant.

Rettentő, leirhatlan volt e jelenet. Egy sápadt halotti koszoru állt a mélység felett, kéz kézbe fonva, a gekült ajkak, az üveges szemek csak tarkázói voltak a megfehéredett arcoknak, s ezek közt az élőhalottak közt volt egy kétségbeesett, egy örült is: Leiningerné. — Az asszonyt két ifju fogta meg, hogy elne ájuljon. — Ez ifjak vétkeztek, jótéteményük bűn volt. Megakadályozták a végzetet, mely később borzasztóbban elégité ki magát.

A jajveszékeléstől nem lehetett hallani azon tompa hörgést, mely a mélységből felhangzott.

A vezetők lenyujták fáklyáikat, egy halvány pontot, melyet a sötétség ölelve tartott, lehetett látni, egyebet semmit.

Alfréd leveté kabátját. Nem gondolkozott egy pillanatig sem, lefeküdt, jobb lábát a mélységbe bocsátá s egy pontot keresett, melyen megállhasson.

— Világítsanak utánam, — kiáltá a vezetőknek.

A hölgyek letérdepeltek e sír szélénél, melybe élő-embereket temet a véletlenség. Megszűnt a jajveszékelés, Leiningerné örjöngve tekintett maga körül, s látva, hogy mindenki letérdepelt, letérdepelt ő is. Az ajkak reszkettek, az imádság megrágvá, nyomorékká téve tört ki rajtok, s törött szárnyaival talán a boltozatig se hatott fel.

Az Isten mindenütt jelen van, s ha némely fohászt nem hall meg, azért teszi, mert nem akarja meghallani; ő tudja miért. Az Isten mindenttudó.

Alfréd megtalálta a támasz-pontot. Az üreg oldala sima jeges volt, a sikamlás bizonyosnak látszott. Lent karjaikat kapóra tarták a barlang szörnyei.

Alfréd visszahuzta lábát és leveté csizmáit, belátva, hogy a sikamlós kövön így lehetlenség megállni.

Csendesség volt. A férfiak se tudtak egyebet tenni bámulásnál. A csendben hallatszott az imádkozók fohásza, s a mélységből koronként feltörő halk nyöszörgés.

Alfréd megbirt állni a kövön. A fáklyások lehajlottak s az ürbe nyújták fáklyáikat.

Az ifju bal lábát beljebb nyujtá, s feje eltűnt a hölgyek szemei elől.

E pillanatban hangosabb lőn az imádság, templommá vált a barlang.

Az oroszlan nagy fényes szemeivel mozdulatlanul nézte ami körülte történik. A kő bámulta az életet.

Alfréd nyomról-nyomra akadt támaszpontra, kezeivel inkább tapodt, mint kapaszkodott, a fáklyák fénye talán a hold delességét gyakorolta reá, az ifju csuszott lefelé a meredek falon mint egy alvajáró.

A nézők visszafojták lélekzeteiket, nehogy lefujják őt, kit csakis az imádság látszott tartani.

Az ifju pillanatról-pillanatra sülyedt, s bocsátkozott a félhomályba. Már alig lehetett látni, csak ingje fehérlett, s közeledett a másik halvány pont felé.

Mi utána bocsátkozhatánk: Körültünk félhomály, lefelé sötétség, fölfelé világosság. Alól a halál, felől az élet, itt a bizonytalanság. Kik öngyilkosok akarnak lenni, jöjjenek ide, tekintsenek fel, és le, ha szívök mégis lefelé vonzza, ha az a világosság, mely felette ragyog nem gyakorol vonzerőt életére, bocsássa el a követ, az utolsó lánczszemet, mely a világhoz köti. Nincs mit keresnie az életben. Ez a kipróbáltatás helye.

Egy alakot látunk a félhomályban. Mint denevér a falhoz van tapadva és nem mozdul; csak szemeit látjuk ragyogni, melyek sugarai, mint horgonyok akadnak meg a falban itt ott. Az alakot látni, hogy képzeletével e horgonyokra kapaszkodik, de a horgo-

nyok lepattannak, a fal sima. Az alak pedig elérte az utolsó pontot, lábai alatt nincs több támaszpont, csak az az egyetlen, melyen áll. Hozzá nem messze egy másik emberi alak tűnik szemünkbe. Mozdulatlan ez is, s csak néhány lábnyi távolban van az előbbi alatt. Ha nagyon vizsgáljuk, láthatjuk, hogy keble lassan emelkedik, s halljuk a halk nyöszörgést, mely ajkán kitör. Az alak homlokától kezdve az arczon végig valami sötét vonal kigyószik keresztül, — talán vér.

Kitaláltuk, hogy az előbbi alak Alfréd, a másik Johanna.

Az ifju ily közel látva magát a hölgyhöz keblében míg karjai tétlenül tapadtak egy kiálló kőcsúshoz, — borzasztó küzdelem ébredt, szívét a kétségbeesés kezdé szagatni. *Ily közel hozzá, szeretni őt és nem mentetni meg a haláltól.*

Nem volt idő, hogy az ifju sokáig gondolkozhassék, e szavak is pillanat születési voltak.

Sas tekintetét még egyszer körülhordá a félhomályban. Nézte a hölgyet, s hozzá lánczoló magát tekintetével. Oh ha e lánczokon fel lehetett volna őt emelni.

Alfrédnek ugy tetszett, mintha egy pár lányira Johanna alatt valami párkányzat állna ki a falból. De nem volt meggyőződve vajjon nem csalódik-e, hátha az a párkányzat árnyék? és tovább volt hozzá egy ölnél. Hajszált meresztő vakmerő szökésnek kellett volna lenni, mely őt e párkányra juttatja. Egy sikamlás s a beláthatlan mélység torkába hullt. És hátha a párkány sem egyéb káprázatnál?

Az ifju annyit láthatott, hogy Johanna ruhájánál fogva fenakadt és függ. Hátha az a ruba el talál szakadni? E gondolat határozat volt.

— Inkább én haljak meg először.

Alfréd éles tekintetét vetett a párkányzatnak látszó feketeségre. Ajkán fohász tört ki, nem magáért, de a leányért. A falhoz lapult, hogy annál keményebben taszithassa meg magát. Most egy szökés, egy zuhanás, egy hang, — s Alfréd láthatlanná lőn.

Néhány másodperc múlva felülről egy fénypont közeledett lefelé. Egy zsinegre kötött szövétnek volt az. Mindinkább világosodott az ür, s fogyott a sötétség. A szövét-

nek abban a magasságban állt meg, melyben néhány pillanat előtt az ifjút láttuk. A zsinag nem ért tovább.

— Csak a kisasszonyt látni — hangzott be egy hang. — Az urat nem látni sehol. — A felelet „Jézus Mária“ volt.

Mi azonban látjuk Alfrédet is, szökése szerencsés volt, elérte a kerevetet. Szökés közben kissé megütötte fejét s megsédült, de hogy magához térjen, elég volt néhány pillanat.

Az Isten jelen van mindenütt. Mintha e párkányt számolyként tette volna az ifju lábai alá, azon célra, hogy Johannát átölelhesse, a legpompásabban volt alkotva. Alfréd egyenes állásában felülhaladta a hölgyet, ki mellével függött egyenlő magasságban.

A szövétnek, mint egy csillár égett lettük.

Johanna magán kívül volt. A fekete vonal arcán, mely most pirossá változott, nem volt más mint vér, a homlokon ütött sebből szivárgva. Valóban öltönyénél fogva akadt fel. Testének alsó része fedetlenül függött a légben, míg dereka, mintegy a falhoz volt kötözve. — Az ifju tekintete megkímélte a hölgyet.

Alfréd kezével tapogatva igyekezett megismerkedni a helyzettel, vajjon tarthat-e attól, hogy a hölgy öltöne kibontakozik vagy elszakad. Az öltöny erős volt, ami tartotta: egy óriási vaskapocs.

Ki járhatott itt, ki verhetette azt oda. Önkéntelenül ébredt Alfrédben e kérdés. Nem volt azonban ideje, hogy felette gondolkozhassék, a hölgyet kellett megszabadítania.

Az elme ilyenkor találékony. — Alfréd felkiáltott.

— Csavarjanak és kötözzenek ruhákat össze, bocsássák le, a kisasszony mentve lesz.

E kiáltás ébresztőleg hatott a fent már-már kétségbeesőkre. A hölgyek egy pillanat alatt lehányták magukról felső öltönyeiket, a férfiak elhasogatták és kötelet csavartak belőle, s a kötélnek egyik vége öt percz mulva már Alfréd kezében volt.

Az ifju gyengéden s ovatosan, de biztosan s mint egy kosárba ültetve kötötte meg a hölgyet.

— Tartsák erősen a kötelet! — E felki-

áltás után megszabadította a Johanna öltönyét a mentő kapocstól s testét betakarva lábai alatt összekötötte. Szemének titkát nem volt szabad tudni senkinek.

Az ifju most másodsor tette ki életét a véletlenségnek. Johannát a párkányra helyezte, megragadta a kötelet és felmászott azon pontig, melyen először találtuk őt.

— Huzzák, de csendesesen — kiáltá — és ha szólok álljanak meg.

A kötél megfeszült s Johanna emelkedni kezdett. Alfréd csak fél kezével tartózkodott, felével nehogy a hölgy sérülést szenvedjen, a kötelet igazgatta. Így emelkedett, mászott ő fokról-fokra, minden pillanatban kitéve a lezuhanásnak.

Az Isten jelen van mindenütt! Alfréd és Johanna egyszerre jelentek meg az üreg nyílásánál.

Kitörő felkiáltás fogadta őket.

* * *

A hölgy, midőn eszméletére tért, már ágyban találta magát.

Egyébre nem emlékezett, csak arra, hogy a deszkáról leesett. Elmondták neki az ifju önfeláldozó hősiesség bator tettet, az anya örül az alkalomnak, s hitte, hogy Terébi gróf viszonyt köt leányával.

Johanna látni akarta Alfrédet. Az ifju néhány percz mulva megjelent, s leült a hölgy ágya mellé.

A Johanna homloka be volt kötve, kezei bágyadtan heverték a piros szövétű takarón, csak mosolyával, csak hálás tekintetével fogadta megmentőjét. Volt azonban e mosolyban, e tekintetben valami, mi az ifjunak szívéig hatott, mely szívből ment már egyedül Johanna foglalta el a helyet.

— Ön életemet menté meg, — susogá a hölgy.

— S életemet, — felelé elfogultan Alfréd.

— Azaz, hogy ön veszélyezteté életét.

— Nagyobb veszélyben forgott volna az, ha nagysádat nem láttam volna többé.

Johanna elpirult, de a helyett, hogy le-sütötte volna tekintetét, az ifjura emelé azt.

— Szeret ön engemet látni?

Alfréd nem állhatá, hogy meg ne ragadja a hölgy kezét, s érzé midőn az gyengéden viszonzá a szorítást. A kéz sokáig pihent